

Rypeforvaltning i Dalsbygda

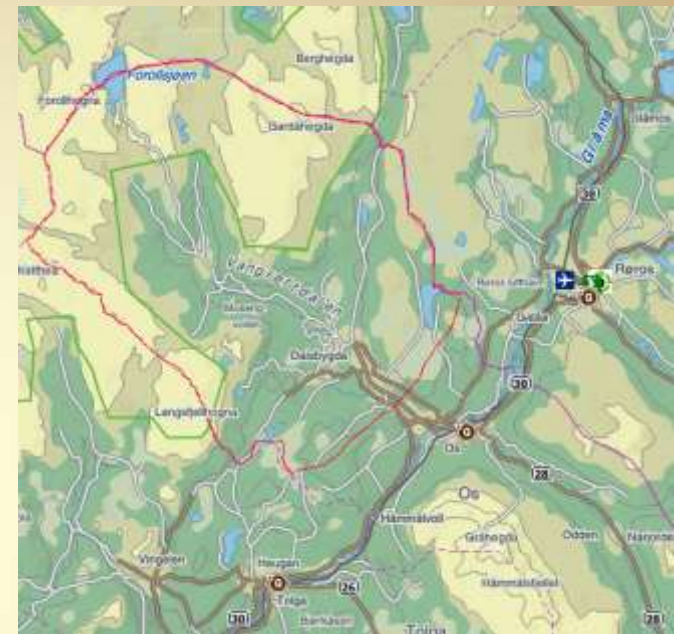
Erfaringer fra Forollhogna-området i årene 1992 – 2013

Dalsbygda Jaktlag SA
Arne Nyaas

Meg i «kortversjon»:

- 65 år
- Daglig leder/sekr. i Dalsbygda Jaktlag
- Tidligere styreleder i jaktlaget
- Lærer (9 år), journalist/redaktør/frilans (30 år)
- Arbeidets Rett, Hamar Arbeiderblad, JEGER hund & våpen
- Villreinrådet i Norge/Red. «Årboka Villreinen» (9 år)
- www.villrein.no (Norsk Villreinsenter/Villreinrådet)
- Jakt- og friluftsjnteressert
- Foto

Området:

Dalsbygda Jaktlag SA forvalter all jakt på vegne av grunneierne. Forvaltningsområdet er på 350 700 dekar (villrein, rype, elg, hjort, rådyr og bever). Rypejakta generer de største inntektene. Mange søker seg til Dalsbygda på jakt.

Dalsbygda Jaktlag SA

- Stiftet i 1929
- 180 private grunneiere
- 350 700 dekar (jakt)
- Rypejakt, villreinjakt, elgjakt, hjortejakt, rådyrjakt og beverjakt
- I løpet av 83 driftsår – ikke ei krone utbetalt i privat utbytte
- Årlige inntekter (brutto) på 1 til 2 mill. kroner
- *All inntekt går til fellestiltak: Veger, skole, barnehager, lag og foreninger*
- Pågående jordskiftesak (startet i 2013)
- 600 innbyggere (drøyt 2000 i Os kommune)
- Store områder er vernet (nasjonalpark, landskapsvern og naturreservat)
- Valgt som ett av 22 viktigste kulturlandskap i landbruket (2009 – Håkon Magnus)
- Aktiv jordbruksbygd med setring
- Mange pendler til Røros (22 km) og Tynset (44 km)
- Kjente: Annar Ryen (5-mila i Lahti 1936) og Therese Johaug

Informasjon viktig:

Hovedside Rype Hare Villrein Elg Rådyr Overnatting Kart Historikk Lenker
Sist oppdatert: 4. oktober 2013 Ta **kontakt** med oss Sjekk **været** i Dalsbygda Du er her: Hovedsiden

04.10.2013

93,5 % felling i villreinjakta

Last ned info (pdf-fil)

02.10.2013

Hei, innenbygds rypejegere!

Last ned info (pdf-fil)

28.09.2013

Salg av rypejakkort på Dalsbygda Handel f.o.m. torsdag 3. oktober

Fra og med torsdag 3. oktober og utover høsten blir det mulig for **utenbygds rypejegere** å kjøpe jaktkort for inntil fem dagers jakt på enten Vestfeltet, Østfeltet eller Kjurrudalen Nord. Salget skjer i åpningstida til butikken og det er ikke mulig å forhåndsbestille. **Før jaktkortet skrives ut MÅ du vise betalt jegeravgift, samt gyldig sauerenhetsbevis (aversjonsbevis) dersom du jakter med hund.** Glemmer du denne dokumentasjonen hjemme, får du **ikke** kjøpt jaktkort. Dagskvoten i høst er inntil 4 ryper per jeger per dag. **Etter jakt MÅ du rapportere jakta**, og det MÅ du gjøre sjøl om du ikke feller fugl (rapportering via denne nettsida - se øverst til høyre).

1. Se kart over jaktfeltene (gå ned til

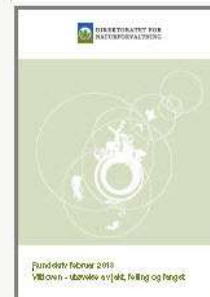
Tips: Denne nettsiden leses best med Mozilla Firefox. **Last ned og bruk denne nettleseren** (norsk versjon/gratis)

Rypejakta rapportskjema

Harejakta rapportskjema

KONTORTID (Meierigarden): Tirsdager og onsdager kl. 08.00 - 16.00. Ved fravær/møter m.m.: Lapp på døra.

Villreintelefonen: 82 08 20 90

Viltloven(pdf/feb.2013)

Utleie 2013 (pdf 8MB)

Prisliste jakt 2013

INFO OM JAKTÅRET 2012-2013 (DN)

Før peker over bildene under..

<http://jaktlaget.dalsbygda.no>

Glimt fra «Bygda»:

Photo october 2013: Arne Nyaas

Photo 2012: Arne Nyaas

Photo 2013: Arne Nyaas

Rypeforvaltning – arbeidskrevende, men lønnsomt!

Rypeforvaltning i Dalsbygda – et kort tilbakeblikk:

1992 – 1995: Registrering på 2 områder, vår og høst

1996 – 2000: Det landsomfattende lirypeprosjektet

«Betydningen av jakt på lirypebestander»

Karasjok, Meråker, Selbu, Holtålen og Dalsbygda

NINA (Hans Chr. Pedersen), UiO (Leif Kastedalen)

1997 – 2000: Dødsårsak hos lirypekyllinger

Johan B. Steen

2003 – 2004: SatNat-prosjektet

Norsk Romsenter (Leif Kastedalen)

Hensikt: Finne ut om observasjoner under jakt kan kombineres med satellittdata (produsere habitatmodeller for ryper)

2001 – 2013: Takseringer i egen regi

5 telleområder (totalt 11 mil med tellelinjer)

Årlige registreringer (produksjonstillinger) i først halvdel av aug.

Grunnlaget for rypeforvaltningen i Dalsbygda

Vi stoler på tellingene:

Status pr. 14. august 2013: Produksjonstellingen på fem områder i Dalsbygda er fullført, med følgende resultat:

År	Voksne ryer	Kyllinger	Ryper totalt	Ant. kyll. per to voksne ryer (produksjon)	Ryper per 1000 linjemeter	Jaktvedtak kortområdene:
2013	253	842	1095	6,7	9,7	Dagskvote 4
2012	254	424	678	3,3	6,1	Dagskvote 2
2011	227	661	888	5,8	8	Dagskvote 2
2010	166	571	737	6,9	6,6	Dagskvote 2
2009	189	290	479	3,1	4,3	Dagskvote 1 + fredning
2008	343	822	1165	4,8	10,0	Dagskvote 4
2007	291	1136	1427	7,8	12,3	Dagskvote 4
2006	265	610	875	4,6	7,5	Dagskvote 4
2005	338	1200	1584	7,1	13,8	Fri jakt
2004	312	1177	1489	7,5	11,7	Fri jakt
2003	276	812	1088	5,9	8,6	Fri jakt
2002	299	874	1173	5,8	9,2	Fri jakt
2001	335	777	1113	4,7	8,8	Fri jakt

Tabellen over omfatter tellingene totalt i Dalsbygda (Håkkårabben, Rabblia, Mastukåsa, Åslia og Kjurrudalen); registreringslinjer på totalt 111,3 kilometer, i 13-årsperioden 2013-2001.

Styrevedtak 14. aug. 2013:

1. **Dagskvote på 4 ryer per jeger per dag** (samtlige kortområder + innenbygds rypejegere). **Områdekvoter** på utleiefeltene (7 felt, kvoter på 150-200 til 50-70)
2. Salg av **jaktkort på Dalsbygda Handel fra og med 3. okt. og utover høsten** (for inntil 5 jaktdager). Ikke mulig å forhåndsbestille/reservere.
3. Innen utgangen av september kommer styret i Dalsbygda Jaktlag til å vurdere om **utleiefeltene skal åpnes for innenbygds rypejegere** f.o.m. oktober og utover høsten.
4. Vedtak 2. okt.: 5 av 7 utleiefelt åpnet for innenbygds jegere for resten av rypejakta.
5. **RAPPORTPLIKT FOR ALLE!**

Organiseringen av rypejakta:

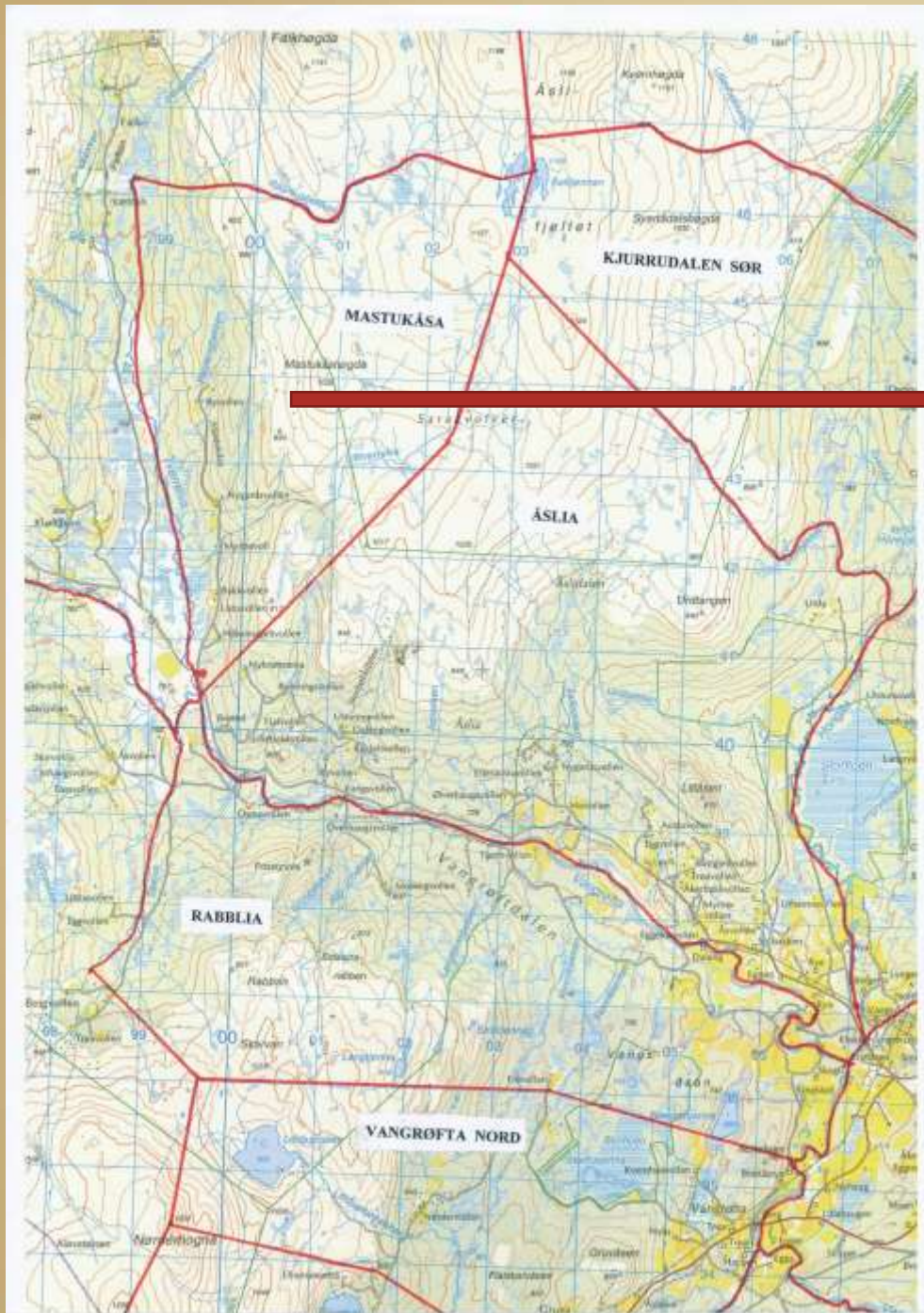
- 3 kortfelt for utenbygds rypejegere (10. sept. – 2. okt.)
 - 49 setrer/hytter som kan leies av interesserte jegere
 - 2 egne felt for innenbygds rypejegere
 - 7 utleiefelt (budrunde – 5 år) (Jakttid: 10. sept. – 30. sept.)
 - Salg av jaktkort på Dalsbygda Handel (3. okt.)
-
- 3 kortfelt: Søknadsfrist 20. febr./bet.frist: 20. aug.
 - Innenbygds: Alle som ønsker, får kjøpe jaktkort
 - Utleiefeltene: inntil 6 gevær pr. felt/områdekvoter
 - Brutto inntekt av rypejakta i 2013: Cirka 1 mill.

Vestfeltet: 50 000 dekar – inntil 25 jegere

Østfeltet: 50 000 dekar – inntil 25 jegere

Produksjonstelling av rype, Mastukåsa høsten 2013

Linje nr	Ant km	Voksen	Kylling	Sum	
1	3,5	6	13	19	
2	3,9	8	30	38	
3	3,3	16	66	82	
4	2,9	10	36	46	
5	3,0	19	116	135	
6	2,6	9	46	55	
7	2,1	7	29	36	
8	1,3	3	0	3	
Total	22,5	78	336	414	197 (2012)
Gjennomsnitt antall pr km linje:				18,4	
Gjennomsnitt kyllingprod pr par:				8,6	2,3 (2012)

1. Ved bruk av gode fuglehunder telles cirka 40 prosent av den reelle rypebestanden ved taksering, eksempelvis 100 ryper.
2. Den jaktbare bestanden på telleområdet blir da:
 $100:40 \times 100 = 250$ ryper
3. Dersom «telleområdet» utgjør 50 % av det jaktbare terrenget på utleiefeltet, settes antall ryper totalt til $250:50 \times 100 = 500$ ryper
4. Rypeforskningen de siste 20 årene (Hans Christian & Co) har vist at et «**forsvarlig uttak i gode år**» kan settes til 15 % av antall ryper totalt, i mindre gode år til 10 % eller lavere.

Mastukåsa: Telleområdet (10.000 dekar), hele jaktområdet (15.000 dekar). Vedtatt **områdekvote** i 2013: 150 til 200 ryper.

Rypefangst (fire jegere) som i gode gamle dager. Mastukås-utbyttet 1983.

salg-områdene. Spørsmålet om revirstegger bør spares har generell interesse for norske terreng med god og jevn bestand, og vi grubler på metoder for bedre å vurdere effekten av denne faktor i "vårt" terreng.

Planer fremover

Vi håper å få anledning til å fortsette

selve jakta. Detaljert registrering i slutten av august med rapport til Jaktstyret kan muligens gi nyttig informasjon foran årets jakt, og medvirke til vurdering av anbefalt jakttrykk for sesongen.

Voksen-bestanden i terrenget vil bli fulgt nøye. Ved første klare tegn til fallende tendens vil jakttrykket i

utviklingen mellom forskjellige områder i forhold til avskyting og evt. viltstell-tiltak.

Når vi har statistikk for enda noen år, vil vi gjerne diskutere med Jaktstyret, Viltneimnd, Hamnelag m.fl. om hvorvidt mer synlige viltstell-tiltak kan være aktuelt for Mastukås-feltet. I så fall må norsk fag-ekspertise på

«... litt for mye cowboy i første halvdel av 80-tallet..»

Professor dr.med. Olbjørn Klepp er tildelt Kongens fortjenstmedalje i gull. Han er i dag (2010) overlege ved Kreftavdelingen, Helse Sunnmøre.

NTNU, Tr.heim

Årets rapport fra Mastukåsa:

Hei Arne Nyaas, og dere alle;

Bare en kort oppsummering etter rypejakta i Mastukåsa, og oppdatering vedr fellingstall for Åslia (Mastukåsgjengen disponerer en av geværplassene der, og vi gikk der noen dager etter at kjernejegerne i Åslia hadde dradd fra jaktmarkene der..)

Kortversjon: **Skutt 73 ryper i Mastukåsa** (414 i høsttakseringa) ved avslutningen 30/9-13. I **Åslia skutt 24 ryper** (258 i høsttakseringa), samt en orrfuggel. Det ble ca. 40 jaktdager i Mastukåsa, og ca 30 i Åslia.

Altså ganske lav felling i forhold til taksert, og reelt sett god rypebestand. Ved siden av moderat til lav treffprosent for mange av oss, ble rypene påfallende raskt etter jaktstart, svært sky. **Moderat flokking, faktisk ble det slik at både enkelt-fuggel og små kull / små flokker trykket brukbart for hund, men stakk av på 80 - 100+ meters hold når væpna tobeinte kom opp mot standen.** Dette er jo et modus vi har sett også i enkelte tidligere år, men sjelden så pass tidlig og så gjennomgående i september.

Det var rikelig med ryper igjen også de siste dagene i september. Vi får håpe på en gunstig vinter, med puddersnø og streng kulde. Som vil være bra for ryper, skogsfuggel og smånagere, og belastning for firbente predatorer og tarmparasitter hos rypene. Så er det bare å glede seg frem til neste års taksering og jakt. Jeg kommer nok til å ta noen sveip i terrengene med hunder, men uten hagla gjennom senhøst og vinter, for å sjekke stamfuggel-status..

Beste hilsener

Olbjørn

Jaktresultat 2013:

Taksert (Mastukåsa og Åslia): 672 ryper

Skutt (Mastukåsa og Åslia): 87 ryper

Beregnet jaktkvote (M og Å) : 250 til 350 ryper

Snitt (årlig felling) Mastukåsa for årene 1982 – 1989: 191 ryper (269 i 1983)

Dalsbygda – et attraktivt område

Hva er det viktigste for en rypejeger/prøvedeltaker?

Oppsummering etter de 5 første jaktdagene i 2013:

En værmessig flott, men jaktmessig krevende jaktstart

Ei hel uke med sol, varme og vindstille skapte vanskelige forhold for jegere og hunder. Foto 2013: Arne Nyaas

Været i 1. perioden var upåklagelig, men jaktmessig meget krevende for hunder og jegere. Når sola skinner, dag ut og dag inn, trykker rypene. Uten vind og vitring (overvær) er det bare et fåtall av hundene som finner rypene. Men noen hunder følger rypene "på fot" - og derfor ble fangsten i førsteperioden ujevnt fordelt.

Tekst og foto: Arne Nyaas arnny@online.no

Dalsbygda Jaktlag har mottatt de første rapportene etter fem dagers jakt i førsteperioden. Tellingene som ble gjennomført i første halvdel av august (totalt 11 tellemil fordelt på fem registreringsområder), viste en klar oppgang sammenlignet med fjoråret (på samme nivå som i 2003, [se her](#)). Den værmessig krevende jaktstarten gjenspeiles i tilbakemeldingene: Noen har nesten ikke sett ryper, mens andre er meget godt fornøyd. Her noen sitater:

"Så veldig bra med ryper de to første dagene, ca 100 stk. pr. dag. De to neste dagene nærmest tomt, mens 5. dagen så vi ca 45 ryper og et storfuglkull på 6 stk. Har heldigvis kun sett en jaktfalk og en fjellvåk! Ikke sett mus eller lemmen".

"Nesten tomt for ryper lengst nord i terrenget, men desto mer rovfugl!!!".

"Totalt synes jeg det har vært bra, mange fine opplevelser med hunden".

"Jeg hadde 1. perioden. Har hatt ei fantastisk fin uke i flott terreng og med fint vær. Siste jaktdagen så vi over 100 ryper".

<http://jaktlaget.dalsbygda.no>
Oppsummeringsdato: 15. sept.

Noen tilbakemeldinger fra årets kortjegere:

Kommentar Flott jaktuke, men litt for varmt og tørt vær for hundene. Bra med fugl synes jeg. Jaktet "forsiktig" med ny unghund og fikk mange fine fuglebehandlinger.

Kommentar Takk for flotte dager i fjellet. Bra med rype på [redacted] og jeg fikk 19 ryper tilsammen. 18 li og en fjellrype. Vi stoppet på halve limiten, da vi håper at oppgangen vil fortsette til neste år. Igjen, takk for oss !
[redacted]

Kommentar Så lite fugl de første dagene. Hørte endel skudd fra nærliggende områder.

Siste dagen fikk vi derimot en veldig fin opplevelse. Hunden tok stand 6 ganger, og noen av kullene var veldig fine. Det var nok jegerne sin skyld at det ikke ble bedre fangst denne dagen.

Kommentar Takk for årets jakt, hadde med meg 7 mnd. unghund i år. Var ikkje lett å finne ut av rypa i år. Hadde nok blitt meir fangst med ein eldre hund. Såg vel ca 100 fugler disse 5 jaktdager.

Kommentar Til dels vanskelege forhold med sterk vind to første dagane og nysnø langt ned i fjellet siste dagen. Gikk mest i skogen og i skoggrensa opp mot fjellet. Såg mykje enkeltfugl (mange stegger), og en del flokker på 4-15 fugl.

Telle ryper? Noen viktige forutsetninger:

- Grunneierne må ønske dette.
- Nok interesserte til å gjøre jobben (dugnad). JFF
- Skolering viktig (godkjenning som taksør, NJFF).
- Hundene må være «sauerene» (aversjonsbevis).
- Takseringslinjene legges på «tvers» av høydekotene.
- Takseringene skjer i første halvdel av august.
- Takseringsresultatet avgjørende for jaktvedtaket.
- Kontinuitet, kontinuitet...

**Takk for meg
og lykke til!**

